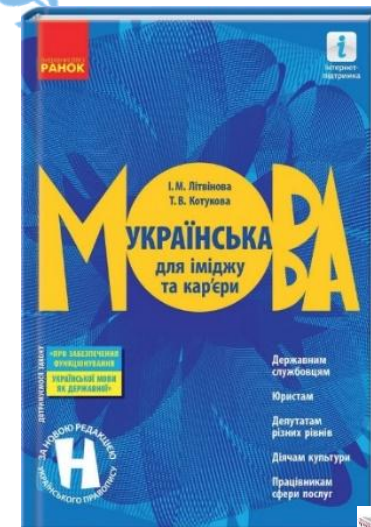
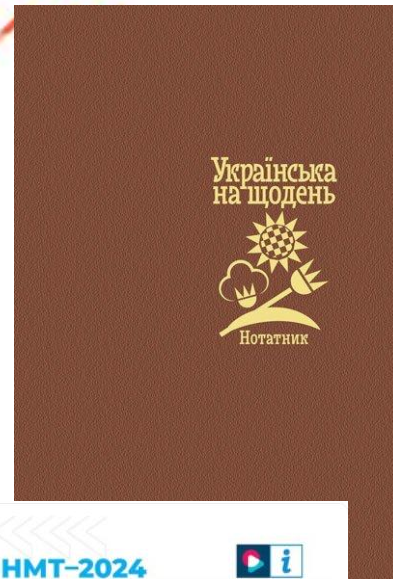
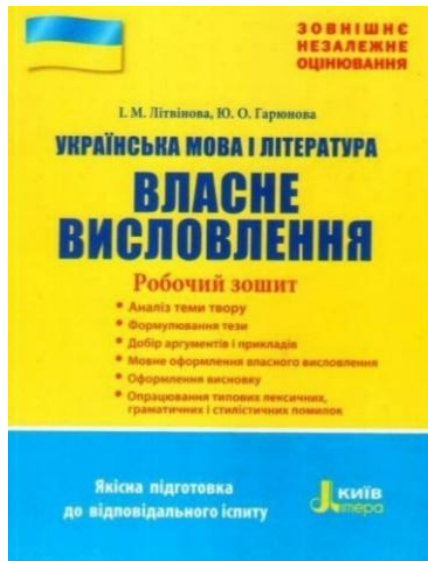

Особливості викладання української мови в НУШ: час змінювати акценти

Літвінова Інна,

кандидатка філологічних наук,
авторка підручників з української
мови для НУШ

Інший комплект

ВИДАВНИЦТВО РАНОК

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА

НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті.

НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не бояться висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння.

Патріот

Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення

ВИПУСКНИК НОВОЇ ШКОЛИ

Інноватор

Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя

Особистість

Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення

Рекомендації щодо навчання сучасних дітей:

НУШ7

1. Використовувати цифрові навички.
  2. Розвивати комунікативні вміння.
  3. Учити працювати з інформацією.
  4. Розвивати самостійність.
  5. Запроваджувати індивідуальний підхід.
  6. Варто заохочувати підприємницькі нахили.
-

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

  НАВЧАННЯ
БЕЗ МЕЖ

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-9 КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (ЗАПРОВАДЖУЮТЬСЯ ПОЕТАПНО З 2022 РОКУ)

Facebook

Twitter

LinkedIn

Google+

Мовно-літературна освітня галузь

Українська мова

(5-6 клас)

- Українська мова 5-6 кл. Голуб та ін.
- Українська мова 5-6 кл. Заболотний та ін.

(5-9 клас)

- Українська мова для класів з навчанням молдовською мовою. 5-9 кл. Свінтковська С. А. та ін.
- Українська мова для класів з навчанням румунською мовою. 5-9 кл. Фонарюк та ін.
- Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 кл. Гнаткович та ін.
- Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5-9 кл. Черничко та ін.

(7-9 клас)

- Українська мова 7-9 кл. Голуб та ін.
- Українська мова 7-9 кл. Заболотний та ін.

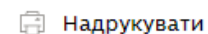
Моделльні навчальні програми з мов та літератур корінних народів і національних меншин

(5-6 клас)

- Мова іврит 5-6 кл. Бакуліна та ін.
- Молдовська мова 5-6 кл. Карайван та ін.
- Новогрецька мова 5-6 кл. Богадиця та ін.
- Словацька мова 5-6 кл. Герзанич та ін.
- Інтегрований курс кримськотатарської мови та літератури 5-6 кл. Мамутова та ін.
- Інтегрований курс молдовської та зарубіжної літератур 5-6 кл. Карайван та ін.
- Інтегрований курс української мови і літератури для класів з навчанням мовою корінного народу та/або національної меншини 5-6 кл. Хворостяний та ін.

(5-9 клас)

- Болгарська мова 5-9 кл. Мілков та ін.
- Гагаузька мова 5-9 кл. Мілков та ін.
- Румунська мова 5-9 кл. Говорнян та ін.

Надрукувати

РАНОК

Модельна навчальна програма
«Українська мова. 7–9 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

Модельна навчальна програма

-
- Мовна змістова лінія
  - Мовленнєва змістова лінія
  - Соціокультурна змістова лінія

Мовна змістова лінія

7 клас

Мовна змістова лінія

№ п/п	Очікувані результати	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
1.	<p>- Пояснює важливість мовних обов'язків для громадян, мови і держави;</p> <p>- відповідає на запитання за змістом почутого, належно акцентуючи на значущих деталях [9 МОВ 1.1.2-1];</p> <p>- переказує почуте повідомлення (художній текст, медіатекст тощо) докладно, акцентуючи увагу на змісті загалом, на окремих важливих деталях [9 МОВ 1.2.1-1];</p> <p>- визначає тему, основну ідею, окреслює коло порушених у почутому повідомленні проблем, [9 МОВ 1.4.1];</p> <p>- окреслює тематику й проблематику художнього тексту [9 МОВ 1.4.1-1];</p> <p>- коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел [9 МОВ 1.5.1-1];</p> <p>- обґрунтовує власну позицію щодо мовних обов'язків українців у реальній ситуації спілкування [9 МОВ 1.6.1];</p>	<p>Вступ 1 год</p> <p>Мовні обов'язки українців</p> <p>Що таке обов'язок?</p> <p>Які є види обов'язків?</p> <p>Суть мовних обов'язків.</p> <p>Навіщо потрібні мовні обов'язки?</p> <p>Що визначає ставлення до державної мови?</p>	<p>Види навчальної діяльності:</p> <p>Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).</p> <p>Пізнавальна діяльність (усвідомлення ключових понять, формулювання запитань і підготовка відповідей на них, здійснення пошуку інформації на підтвердження значення мовних обов'язків громадян; узагальнення різних думок, виявлення спільного й відмінного тощо).</p> <p>Мовленнєва діяльність (застосування прийомів активного слухання, розуміння комунікативних намірів співрозмовника; обговорення мовних обов'язків українців; висловлення власної думки щодо проблеми обов'язків носіїв мови; обґрунтування важливості піклування про мову).</p> <p>Текстова діяльність (акцентування уваги</p>

Мовна змістова лінія

Очікувані результати:

- Розрізняє прислівники на основі аналізу їхніх морфологічних ознак і функцій у мовленні, виявляє типові закономірності функціонування їх на основі узагальнення власних спостережень [9 МОВ 4.1.1];
- використовує знання про прислівник для вдосконалення [9 МОВ 4.1.1-2];
- аналізує прислівники [9 МОВ 4.1.1-2], у текстах (художніх текстах, медіатекстах тощо) і робить висновки щодо доцільності використання їх [9 МОВ 4.1.2-1];
- застосовує різні види [9 МОВ 4.1.2-1] і одинокі та множинні [9 МОВ 4.1.2-1] (цілісних, перерваних, змішаних), з-поміж іншого й художніх текстів, медіатекстів тощо на відому й нову тематику відповідно до мети читання [9 МОВ 2.1.1];
- ідентифікує види помилок [9 МОВ 3.3.1-1], [9 МОВ 3.3.1-1] мовного оформлення, виправляє та обґрунтовує зроблені виправлення, спираючись на засвоєні норми [9 МОВ 3.3.1-1];
- характеризує мовні [9 МОВ 3.3.1-1] причини виникнення емоційного стану літературних

ПРИСЛІВНИК

7 +3 год

(есе + контрольна + аналіз к/р)

- Прислівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.
- Ступені порівняння прислівників.
- Способи творення прислівників.
- Особливості наголошування і правопису прислівників:
- Написання прислівників із дефісом.
- Правопис прислівників разом та окремо.
- Букви -н- та -нн- у прислівниках.
- Не і ні з прислівниками.
- И та і в кінці прислівників.

Види навчальної діяльності:

- Організаційна діяльність** (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).
- Пізнавальна діяльність** (засвоєння морфологічних і синтаксичних ознак прислівника; усвідомлення правил написання прислівників; удосконалення навичок грамотного письма; добір власних прикладів і пошук ситуацій застосування їх у процесі комунікації тощо).
- [9 МОВ 4.1.2-1] (коментування інформації; обґрунтування власної думки, позиції; визначення наміру комунікантів; підтвердження й увиразнення думок, поглядів цитатами; аналіз ситуації спілкування; здійснення позитивного впливу на емоційний стан співрозмовників; спілкування у цифровому середовищі; участь в обговоренні проблеми тощо).
- [9 МОВ 4.1.2-1] (критичне читання текстів художнього і публіцистичного стилів; визначення мети читання; сприймання тексту на слух; виписування з тексту словосполучень, що є ключовими й

Мовленнєва змістова лінія

ІНФОРМАЦІЯ

8 год +2 (*есе + контрольна*)

Повторення вивченого в 5-6 класах.

Способи пошуку інформації.

Вибір джерела інформації (*практично*).

Якість і достовірність інформації.

Вербальні й невербальні засоби інформації.

Опрацювання текстової інформації (*практично*).

Перетворення (трансформування) інформації (*текстової в графічну і навпаки*).

Використання інформації в різних ситуаціях спілкування (*практично*).

ТЕКСТ

8 +3 (*есе + контрольна + аналіз к/р*)

Повторення вивченого в 5-6 класах.

Поради читачам. Мета читання (*пошук інформації, виконання завдань, набуття естетичного досвіду*).

Вдумливе читання.

Критичне читання.

Зміст прочитаного. Проблеми в тексті (*обговорення*).

Вторинні тексти. Детальний переказ.

Опис у художніх текстах.

Емоційний складник художнього тексту.

Прийоми редагування тексту.

ЖАНРИ МОВЛЕННЯ

8 год

Повторення вивченого в 5-6 класах.

Жарт. Висміювання. Насмішка.

Захват, захоплення.

Повідомлення.

Інструкція.

Знайомство.

Дружня бесіда.

Конспект.

СПІЛКУВАННЯ

7 + 4 год (*узагальнення + есе + контрольна + аналіз к/р*)

Повторення вивченого в 5-6 класах.

Комунікативні наміри. Поділитися враженнями.

Мовні й позамовні засоби гармонійного спілкування (*елементи ввічливості, жести, міміка, усмішка, комплімент*).

Засоби прикрашання мовлення: фразеологізми, інтонаційний малюнок.

Бар'єри спілкування.

Суперечка і сварка.

Правила гарного слухача

Мовленнєва змістова лінія

<p>1. Очікувані результати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - розпізнає і передає прихований зміст повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо), виражений невербально [9 МОВ 1.1.3]; - обговорює актуальність, жанрово-родову належність почутого тексту (художнього тексту, медіатексту тощо), ідейно-тематичні та найзагальніші естетичні особливості, зв'язок тексту з ситуацією спілкування та художнього тексту з певною епохою, творчістю митця [9 МОВ 1.1.2-2]; - виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у повідомленні (художньому тексті, медіатексті тощо) прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 МОВ 1.1.3-2]; - самостійно добирає графічні та візуальні засоби передавання інформації, яка стосується почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо) за потреби вносячи відповідні зміни [9 МОВ 1.2.3]; - виокремлює відповідно до самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (художніх текстів, медіатекстів тощо), доречно використовує її [9 МОВ 1.3.1]; - установлює зв'язок між фрагментами інформації, наданої з одного чи кількох джерел [9 МОВ 1.4.2]; - розрізняє основні факти й судження;	<p>ІНФОРМАЦІЯ</p> <p>13 + 3 год (<i>есе + контрольна робота + аналіз к/р</i>)</p> <p>Повторення вивченого в 7 класі.</p> <p>Знаки довкола нас як засіб інформування.</p> <p>Українські знаки-символи.</p> <p>Явний і прихований зміст інформації.</p> <p>Естетика тексту інформації.</p> <p>Засоби передавання інформації.</p> <p>Трансформування текстової інформації у графічну (<i>практично</i>).</p> <p>Особливості медійної інформації.</p> <p>Актуальність інформації (<i>практично</i>).</p> <p>Розрізнення фактів і суджень (<i>практично</i>).</p> <p>Елементи маніпуляції та пропаганди.</p> <p>Зв'язок інформації з власним та суспільно-історичним досвідом.</p> <p>Ключові факти і судження про них. Авторські інтерпретації.</p>	<p>Види навчальної діяльності:</p> <p>Організаційна діяльність (<i>цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія</i>).</p> <p>Пізнавальна діяльність (<i>усвідомлення знака як засобу інформування; засвоєння українських знаків-символів; розпізнавання явного і прихованого змісту інформації; ознайомлення з елементами естетики в тексті; добір засобів передавання інформації; формування навичок трансформування текстової інформації у графічну; визначення особливостей медійного тексту; порівняння текстів з актуальною та неактуальною інформацією тощо</i>).</p> <p>Критична діяльність (<i>розпізнавання в тексті фактів і суджень; пошук у текстах елементів маніпуляції; висування припущень щодо актуальності інформації; визначення новизни й актуальності інформації; обґрунтування актуальності інформації; визначення й обґрунтування надійності джерела інформації; виявлення відомої й нової інформації; визначення явної й прихованої інформації в прочитаному тексті; виявлення зв'язку повідомлення з власним та суспільно-історичним досвідом; передавання інформації різними способами тощо</i>).</p> <p>Мовленнєва діяльність (<i>усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до сприй-</i></p>
--	---	--

Соціокультурна змістова лінія

СОЦІОКУЛЬТУРНА ЗМІСТОВА ЛІНІЯ (Компетентнісний потенціал)			
№ п/п	Очікувані результати	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
1	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - [redacted] и (зокрема читає українською мовою літературні твори українських і зарубіжних письменників); - [redacted] чиню українською мовою в усіх сферах життя; - усно й письмово [redacted], почуття, погляди українською мовою; - [redacted] льні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах; - [redacted] ння та норм українського мовленнєвого етикету; - урахувати культурні й особистісні відмінності співрозмовників, переваги і/чи обмеження окремих груп чи осіб; - адаптуватися до різних умов спілкування; - розв'язувати нестандартні завдання, використовуючи потенціал української мови та відповідні комунікативні стратегії [9 МОВ 4.2.4]. 	<p>Вільне володіння державною мовою</p> <p>Українська мова як найвища цінність для українського народу.</p> <p>Державотворча функція української мови.</p> <p>Мова як засіб пізнання світу й здійснення ефективної комунікації.</p> <p>Мовні обов'язки громадянина України.</p> <p>Роль мовної норми у становленні мовної особистості.</p> <p>Роль мови у державотворенні й становленні громадянина.</p> <p>Мова – ефективний засіб самовираження особистості.</p> <p>«Український правопис» – кодекс орфографічних і пунктуаційних законів.</p>	<p>Види навчальної діяльності:</p> <p>Пізнавальна діяльність (пошук інформації про мову як цінність, як сакральну річ; зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтаціями; оцінювання інформації крізь призму власного життєвого досвіду; формулювання своєї думки, ставлення до проблем державної мови в Україні, до мовних обов'язків тощо).</p> <p>[redacted] б (критичний аналіз текстів; виявлення прихованої інформації; трансформування тексту; інтерпретація змісту; формулювання припущень у процесі обговорення мовних проблем; редагування тексту тощо).</p> <p>[redacted] (читання текстів художньої прози українською мовою; обговорення проблем української мови в українському суспільстві; обговорення мовних обов'язків громадян України; формулювання власної думки щодо прочитаного й обстоювання її тощо).</p>

Включає всю передбачену програмою теорію

Мовна змістова лінія

- Вступ
- Дієслово
- Дієприкметник
- Дієприслівник
- Прислівник
- Прийменник
- Сполучник
- Частка
- Повторення

Мовленнєва змістова лінія

- Інформація
- Текст
- Жанри мовлення
- Спілкування

Цікаві теми соціокультурної лінії

- Державна мова як символ країни
- Цікава Україна
- Українські пластуни
- Лад у речах – лад у думках
- Світ емоцій
- Навчання важливе
- Робота в команді
- Ефективне спілкування

Основні принципи навчання

- ✓ безпечно
- ✓ доступно
- ✓ мотивовано
- ✓ цікаво (актуально)
- ✓ легко (позитивно)
- ✓ практично, з акцентом на розвиток мовлення

- ! можливість навчатися в різних умовах

Зручна структура параграфа

- ✓ Мотиваційна вправа
- ✓ Теоретичний матеріал (доступний виклад, ілюстрації, схеми, таблиці...)
- ✓ Вправи на відпрацювання (від простих до складних, у багаторівневих вправах поєднано відпрацювання теоретичного матеріалу та розвиток мовлення; усі тексти об'єднано змістовою лінією)
- ✓ Тестові завдання
- ✓ Підсумки та саморефлексія

Мотиваційна вправа до кожного розділу

§ 6. Особові форми дієслова

Вправа 25

1. Прочитайте фрагмент із чату класу, поставивши дієслова в дужках у потрібну форму.

Микита

Агов, друзі! Є в групі велосипедисти? (Мати) до вас питання.

15:28

Наталка

Я (любити) велопрогулянки.

16:07

Микита

Чудово! Ми з братом (планувати) поїхати на вихідних кататися на велосипедах. (Порадити) цікавий маршрут. Я збираюся.

15:54

Наталка

Ми з батьками часто (кататися) в лісопарку по велодоріжці.

16:09

Микита

(Дякувати)!

21:08

2. Прочитайте самі дієслова без займенників. Чи зрозуміло, про яку особу йдеться? Згадайте особові займенники. Чому вони так називаються?
3. Дослідіть, у якій частині слова зашифровано значення особи.

§ 17. Активні й пасивні дієприкметники: особливості творення, уживання та відмінювання

Вправа 52

1. Порівняйте речення.

Побілілі від снігу гори виднілися вдалині. Побілена стіна сяяла чистотою.

2. Поміркуйте, як відрізняються дієприкметники за значенням.

§ 11. Наказовий спосіб дієслів

Вправа 7

1. Прочитайте приспів до пісні «Історія України за 5 хвилин», що виконує гурт «ТНМК» (автор слів — Артем Полежака).

Подивись наліво, подивись
направо —

Це твоя земля, це твоя держава!
Історія в неї строката,
яскрава.

Слава Україні! — Героям
Слава!

Кадр із кліпу Сашка Даниленка
на пісню «Історія України за
5 хвилин»

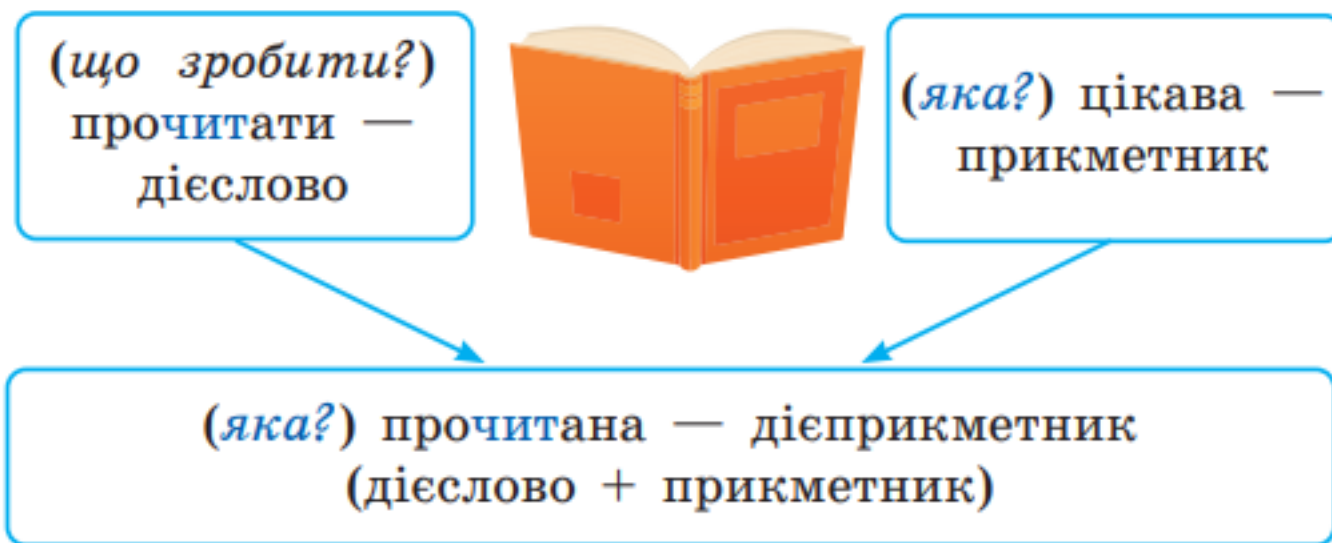
2. Поміркуйте, у якій формі вжито дієслова в першому рядку. Як ви це зрозуміли?
3. Визначте особу й число.
4. Послухайте пісню повністю, випишіть з тексту інші дієслова у формі наказового способу.

§ 15. Дієприкметник як особлива форма дієслова

Вправа 38

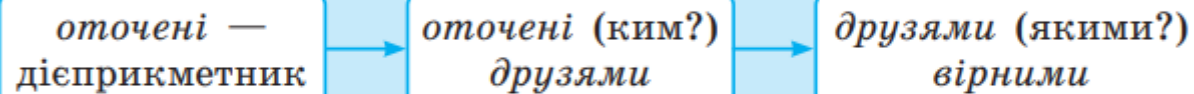
1. Роздивіться схему.

2. Поміркуйте, що спільного в дієслова та дієприкметника.
3. Поміркуйте, що спільного в прикметника та дієприкметника.
4. Чому, на вашу думку, дієприкметник має таку назву?
5. Як ви вважаєте, чому дієприкметник — це особлива форма дієслова?

Доступно викладена теорія

Дієприкметник із залежними словами утворює дієприкметниковий зворот, наприклад: *А за якийсь час вони йдуть з клубу разом, оточені вірними друзями* (Д. Ткач). Виявляємо зворот, міркуючи так:

У реченні дієприкметниковий зворот виконує функцію означення (зверніть увагу: підкреслюємо весь зворот). Таке означення за певних умов виділяємо комами та називаємо **відокремленим** (відокремлюємо паузами в усному мовленні та комами на письмі).

Способи творення прислівників

Суфіксальний
(найчастіше від прикметників)

радісний → радісно,
вчасний → вчасно

Префіксальний
(тільки від прислівників)

тепер → дотепер,
завтра → післязавтра

Префіксально-суфіксальний
(від іменників, прикметників,
числівників)

на+рівний → нарівно,
в+перший → вперше

Складання слів чи основ

в один час → водночас,
сильна міць → силоміць

Перехід з однієї частини мови в іншу

весною, миттю

МОВЛЕННЄВИЙ ПРОСТІР

Жанри мовлення

Жанри мовлення — це різні типи висловлювань, які мають особливості побудови й добору мовних засобів.

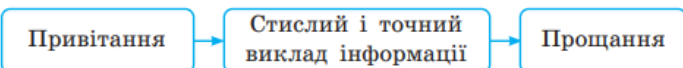
Жарт — це гумористичні фраза або оповідь.

Висміювання — злий жарт, що має на меті підрих авторитету та дискредитацію особи.

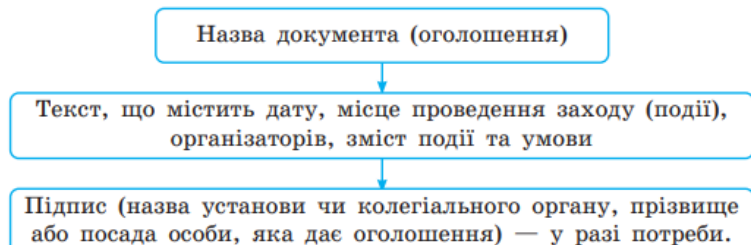
Насмішка — глузливий жарт, висміювання кого-, чого-небудь.

Повідомлення — тип тексту, у якому подано інформацію про подію чи явище. Різновидами повідомлення є оголошення, смс-повідомлення, повідомлення в чаті тощо.

Структура смс-повідомлення

Структура оголошення

Інструкція — це сукупність послідовних указівок щодо виконання конкретних завдань чи послідовності дій у певній ситуації. Фактично являє собою план дій, позиції якого сформульовані як спонукальні речення.

Знайомство — встановлення певних стосунків між людьми, які до цього були не знайомі.

Міміка — це рухи м'язів обличчя, тобто вираз обличчя, що передає емоції, переживання, настрої та інші душевні якості людини (посмішка на знак приязні, насуплене чоло як вираження напружених роздумів, покусування губ як свідчення невпевненості тощо). У писемному спілкуванні міміку передають смайликами (емоджі).

Інтонація — це поєднання звукових засобів мови, які фонетично організують висловлення у певну цілісність. Їх використання зумовлює тип висловлювання (розповідь, питання, спонукання, відповідь, вигук, пояснення та ін.), емоційне забарвлення (окличне, неокличне), передає ставлення мовця до змісту висловлювання або до слухача, інші характеристики мовлення (впевненість, сумнів, категоричність, вимогливість) тощо.

Етикетні формули — це усталені фрази, які вживають у типових ситуаціях взаємодії між людьми.

Етикетні формули привітання

Доброго ранку...	Моє шанування...
Добрий день...	Мої вітання...
Добридень...	Щиро вітаю вас...
Добрий вечір...	
Дозвольте вас привітати, шановні...	
Від імені... вітаю присутніх із...	

Етикетні формули запрошення

Ласкаво просимо...	Проходьте, будь ласка...
Запрошуємо вас...	Прошу, проходьте...

Вправи: від простих до складних

Вправа 102

1. Прочитайте речення, додавши прислівники, подані в дужках.

Ми (*радісно / сумно / швидко / разом*) йдемо до школи.

Я святкуватиму свій день народження (*увечері / сьогодні / завтра / незабаром / колись*).

Марина (*трохи / дуже / неймовірно*) втомилася після змагань.

Подивіться (*вгору / навкруги / вбік / сюди*).

2. Поміркуйте, як змінюється речення з додаванням прислівника.

3. Від якого слова в реченні залежать прислівники? Яку функцію в реченні виконують?

Вправа 103

1. Спишіть словосполучення, поставивши питання (за потреби можна скористатися довідкою).

Зразок: *прийшов (звідки?) здалеку.*

Прийшов здалеку, глянув угору, сподобалося дуже, займаюся щовівторка, слухав уважно, нудьгувала знічев'я, зробила наперекір, поставила спереду.

Довідка: *як? де? куди? звідки? якою мірою? коли? чому? навіщо?*

Вправа 104

Утворіть словосполучення, обравши із запропонованих у дужках варіантів прислівник. Запишіть їх.

Їсти (*піцу / смачно*), повернутися (*надвечір / після уроків*), чекати (*біля супермаркету / отам*), планувати (*цієї зими / взимку*), працювати (*довго / три години*), бути (*в школі / деінде*), побачитися (*зранку / о дев'ятій*), дістатися (*пішки / тролейбусом*), говорити (*по-китайськи / китайською мовою*).

Вправа 105

Доповніть словосполучення прислівниками, що відповідатимуть на поставлені питання.

Іти (*куди?*), іти (*коли?*), іти (*звідки?*), іти (*як?*); співати (*як?*), співати (*коли?*), співати (*де?*); радіти (*наскільки?*), радіти (*де?*), радіти (*як?*), радіти (*з якої причини?*).

Цікаві практичні завдання

Вправа 8

1. Розгляньте ілюстрації до частин мови, які ви вивчали в 6 класі. Поміркуйте, де яка частина мови зображена.

2. Чи знайоме вам поняття «штучний інтелект»? Як ви його розумієте? Ознайомтеся з його визначенням.

Вправа 121

Виправте помилки в рекламі.

Купляйте наші
миючі засоби,
вони самі
найкращі!!!!

Зволожуючий
крем для
ваших ручок!

Наш експерт —
ведучий
фахівець
в області
стоматології.

Чекаємо
всіх
бажаючих!

Виробництво
з думкою
про оточуюче
середовище!

Вправа 222

1. Прочитайте сполучення слів.

Сендв..ч із куркою, р..лз про себе, побачити в стор..з,
прийти під кінець стр..му, стати посеред бут..ка, обійтися без
ч..псів, відмовитися від капуч..но, танцювати незважаючи
на д..джея, спитати щодо п..ци, обирати з-поміж ч..зкейка
й т..рам..су.

2. Запишіть спочатку сполучення з простими прийменниками, потім зі складними, а далі зі складеними, заповнюючи пропуски.
3. Поясніть правила правопису іменників із пропусками.

Вправа 54

Розкажіть про свій звичний розпорядок дня, уживаючи дієслова у формі теперішнього часу.

Друзі, давайте
підемо до парку!

Неси сюди
книжку! Бігом!!!

Вправа 13

1. Пригадайте, що таке прохання. За потреби скористайтеся словником.
2. Згадайте й запишіть етикетні формули, за допомогою яких можна ввічливо висловити прохання.
3. Пригадайте фрази, якими можна висловити згоду та відмову.
3. Розіграйте діалоги, у яких одна людина висловлює прохання, а друга погоджується його виконати чи відмовляє. Стежте за дотриманням норм етикету.

Пропоновані ситуації: вдома, у магазині, у транспорті, у шкільній їдальні тощо.

Швидко віддав!
Кому сказала!

Шановні клієнти,
скористайтеся послугою
електронного замовлення

ЗАМОВИТИ

Багаторівневі вправи

Вправа 35

1. Прочитайте допис Марічки.

14:32 📶 📶 📶 97%

 Марічка

Я давно мріяла навчитися гарно фотографувати. Увесь час переглядала відео блогерів, придивлялася до майстер-класів, спостерігала за діяльністю відомих фотографів. І все збиралася зайнятися цим серйозно. Збиралася, збиралася, і ось, нарешті, зібралася та взялася за справу (привітайте мене!): знайшла фотошколу з хорошим рейтингом, записалася і вже дізналася про розклад занять. Отож слідкуйте за новинами: уже скоро порадую вас прекрасними світлинами.

Сьогодні маємо безліч можливостей для самовдосконалення. Треба діяти і переводити свої мрії з недоконаного виду в dokonаний!) Діліться думками в коментарях.

← Коментарі 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷 🍷

 Ганна
Я давно мрію навчитися грати на барабанах! Підшукаю курси)).

1 дн. 4 вподобання Відповісти

 Олег
А я на гітарі!

23 год. 7 вподобань Відповісти

 Назар
А я збираюся навчитися друкувати всліпу, не дивлячись на клавіатуру. Уже навіть програму скачав, але руки не доходять((.

9 год. 3 вподобання Відповісти

 Зірка
А я досі не вмію кататися на роликах((.

3 год. 7 вподобань Відповісти

🏠 🔍 + ❤️ 🗨️

2. Випишіть у два стовпчики дієслова доконаного й недоконаного виду. Поміркуйте, як вид дієслів пов'язаний зі змістом оповіді Марічки.
3. Поділіться своєю мрією: чого ви хочете навчитися. Поміркуйте, як це можна зробити: де знайти потрібну інформацію, до кого звернутися по допомогу тощо.
4. Напишіть план дій щодо здійснення вашої мрії.

Вправа 295

1. Прочитайте допис.

14:32 📧 🌐 🗣️

🔊 📶 📷 🔋 97%

Друзі, подивіться на фрази нижче і чесно скажіть, чи використовуєте ви такі або подібні. Я, наприклад, дуже часто.

- 🙄 Не/переймайся, усе буде добре.
- 🙄 Не/реви, забудь.
- 🙄 Не/має ні/чого страшного, усе встигнемо!
- 🙄 Ні/кого не слухай, ні/в/кого не питай!
- 🙄 Не/хвилюйтеся, не/панікуйте!

Виявляється, що такі фрази не допомагають підтримати!!! 😱 Психологи кажуть, що, так висловлюючись, ми або знецінюємо емоції співрозмовника, або даємо марну надію, або взагалі ображаємо.

А ще говорять, що мозок не сприймає заперечної частки, тобто чує все без неї. Тому втішати треба стверджувальними реченнями такого типу:

🙄 Твої почуття — це нормально.

14:32 📧 🌐 🗣️

🔊 📶 📷 🔋 97%

- 🙄 Що я можу для тебе зробити?
- 🙄 Те, що з тобою сталося, — справді прикро.
- 🙄 Я завжди готовий вислухати тебе.

Що думаєте про це? 🤔

2. Запишіть подані з ризикою слова разом або окремо. Поясніть правопис заперечних часток із різними частинами мови.
3. Обговоріть тест. Чи дізналися ви з нього щось нове?
4. Запропонуйте свою фразу, якою можна підтримати людину.

Собор Святої Софії в Києві — один із небагатьох уцілелих храмів часів Русі. Побудований на початку XI століття як резиденція митрополита, він чув і бачив багато того, про що не прочитаємо в літописах чи хроніках. Софія і сама може розповісти. І не тільки за допомогою ікон, мозаїк чи фресок, що створили вмілі майстри. На стінах собору є тисячі графіті — написів і малюнків, які лишали священники, учні церковної школи чи звичайні парафіяни. Ці коротенькі послання допомагають нам дізнатися про подробиці життя предків кілька сотень років тому. Головне — правильно їх відчитати.

Фома та його пес

Діти в Русі починали вивчати грамоту в 4—5 років. Переважно школи діяли при храмах, зокрема при Софії Київській. Хлопчики вивчали літери та принципи утворення складів, виконували вправи та писали диктанти на воцаних дощечках. І не тільки на них. Фрески храму сприймали як сторінки книги. Як ми часто робимо помітки на книжкових полях, так діти писали чи малювали на краях стінописів.

2. Випишіть із тексту всі дієслова минулого часу, надпишіть рід і число.
3. Розкажіть, що нового ви дізналися з тексту?
4. Підключіть свою уяву й напишіть твір-розповідь про Фому-художника.
5. Підкресліть у ньому всі дієслова у формі минулого часу.

Вправа 55

1. Прочитайте текст.

Мабуть, усі сьогодні знають Ервіна Мідена — найхаризматичнішого екскурсовода, який став відомим на всю Україну буквально за один день. Відео з фрагментами його екскурсії облетіло інтернет і вже набрало понад мільйон переглядів. Тепер хлопця запрошують на ефіри центральних телеканалів.

2. Випишіть дієслова у формі теперішнього часу, надпишіть особу та число.
3. Розкажіть, чи любите ви екскурсії. Чи часто ви буваєте на екскурсіях?
4. Чи чули ви про екскурсовода Ервіна Мідена? Чи бачили в інтернеті ролики з ним?

Управа 62

Розкажіть про свої плани на тиждень/місяць/рік, використовуючи дієслова майбутнього часу.

Управа 63

1. Прочитайте текст.

Чи усвідомлюємо ми, що події сьогодні вже через кілька років будуть історією? Так-так, усе, що ми прожили й переживаємо зараз, уже незабаром увійде до одного з параграфів підручника з історії України!

І наші нащадки з майбутнього читатимуть про сучасні події, як і ми читаємо про Київську Русь, українське козацтво чи героїв Крут...

2. Випишіть у три стовпчики дієслова минулого, теперішнього та майбутнього часів. Над кожним надпишіть граматичні категорії.
3. Поміркуйте, що би ви хотіли розказати прийдешнім поколінням про сучасне нашої країни (ваші спостереження, емоції, настанови).
4. Напишіть лист собі дорослому/дорослій. Розкажіть про те, що для вас сьогодні важливе (можна гарно оформити, додати ілюстрації, побажати щось і покласти на збереження в таємне місце).
5. Випишіть із написаного листа дієслова. Над кожним надпишіть час, число, особу чи рід.

Вправа 44

1. Прочитайте текст.

З кожним днем усе більшої популярності набуває «Пласт» — українська національна скаутська організація. Створена понад століття тому, вона має на меті виховання відповідальних і свідомих українців. Попри спорідненість зі світовими скаутськими традиціями, ідеологія й виховна методика «Пласту» мають свої особливості, зумовлені українським

Вправа 51

Спишіть речення, поставте потрібні розділові знаки.

1) В основі назви «Пласт» лежить відповідник англійського «scout» (*розвідник*) взятий за прикладом пластунів — козаків-розвідників. 2) Гербом «Пласту» є трилиста квітка лілії та тризуб сплетені в одну гармонійну цілісність. 3) Захоплені спільним баченням майбутнього України учасники організації проводять велику кількість заходів. 4) Протягом року «Пласт» організовує понад 100 виховних таборів, де пластуни практично закріплюють знання і вміння здобуті на щотижневих заняттях. 5) Закон «Про визнання пластового руху та особливості державної підтримки пластового, скаутського руху» ухвалений Верховною Радою України 17 грудня 2019 року. 6) Серед пластунів є багато знаних особистостей, зокрема Роман Шухевич, Степан Бандера, Орест Субтельний, Любомир Гузар, Олег Ольжич, Квітка Цісик та інші (з *вікіпедії*).

Привіт, друзі!

Минулого літа вперше потрапив до табору (*організований пластунами*). Такої пригоди в мене ще не було!!! Два тижні в горах у (*поставлений самотужки*) наметах. Круті карпатські краєвиди (*сповнений магичності*), (*омріяний з дитинства*) походи в гори, вечірня ватра з піснями (*вивчений чи складений тут же*). Окрема тема — виховники. (*Зацікавлений та захоплений процесом*) вони стільки всього нам розказали! І про історію України, і про пластуństwo, і про секрети перебування в дикій природі. А ще знайшов нових друзів і подружок.

Коротше кажучи, я тепер пластун. Долучайтеся, це круто!

Вправа 69

1. Виразно прочитайте уривок із твору Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі».

Наталочка рвучко обернулася. Двоє хлопців у пластових одностроях урвали розмову.

— Привіт! — мовив до неї вищий, чорнявий.

— Привіт... — розгубилася вона. Хлопці стояли, мов гетьманичі: поважні, виструнчені, акуратні — по всьому видно, що то українські лицарі, ще й численні нашивки на їхніх рукавах виглядали так значимо.

Вправа 76

Складіть речення про свій сьогоднішній день, використовуючи подані дієприслівники.

Прокинувшись, зібравшись, готуючись, виконуючи, прийшовши, зробивши, побачивши, думаючи.

Вправа 77

1. Прочитайте текст.

Чи любите ви прибирати? Чи відчуваєте потребу навести лад, спостерігаючи за хаосом у своїй кімнаті? Чи отримуєте ви задоволення, створюючи рівненькі стоси одягу в себе на поличках і споглядаючи результат?

Підлітки часто вважають прибирання несуттєвим і непотрібним заняттям. Ба більше, багато хто сердиться, чуючи від мами ненависне «Наведи лад у своїй кімнаті!», адже вважає це марнуванням часу.

Обкладинка українського видання книжки Марі Кондо «Викинь мотлох із життя!»

2. Випишіть дієприслівники, надпишіть час.
3. Розкажіть, одне одному, як ви ставитеся до прибирання. Порівняйте та обговоріть свої позиції.
4. Чи чули ви про метод прибирання Марі Кондо? Чи згодні ви з думкою експертки?

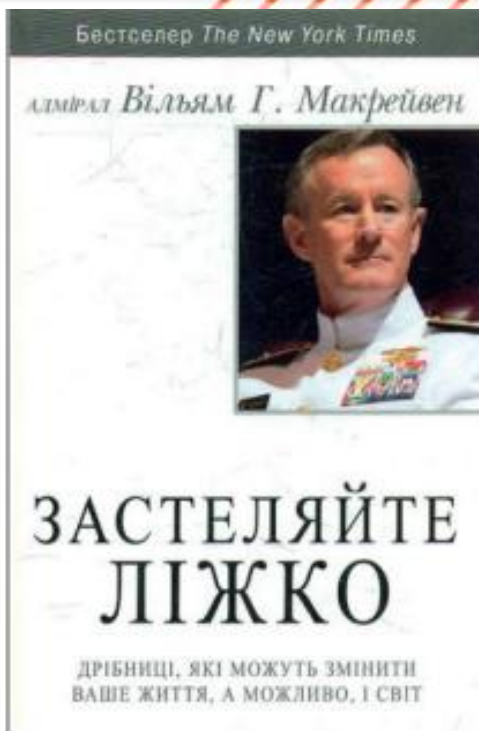

Вправа 81

1. Спишіть фрагмент промови адмірала ВМС США Вільяма Макрейвена (переклад українською Vladee Flava).

Якщо хочете змінити світ, спочатку застеліть своє ліжко. Застеляючи ліжко зранку, ви виконуєте перше завдання цього дня. Ви можете пишатися цим, це дасть вам поштовх до виконання наступного завдання, потім наступного. І в такий спосіб одне виконане завдання потягне за собою ще кілька, та застелене зранку ліжко буде ще одним нагадуванням про те, що навіть дрібні завдання важливі.

Якщо ви не можете впоратися з дрібним завданням, то ніколи не зможете впоратися з великим.

Обкладинка українського видання книжки Вільяма Макрейвена «Застеліть ліжко»

2. Знайдіть дієприслівники й дієприкметники, підкресліть їх відповідно до синтаксичної ролі.
3. Визначте основну думку та ключові слова тексту.
4. Прослухайте всю промову за к'юар-кодом.
5. Поміркуйте, чи згодні ви з думкою адмірала Макрейвена. Висловіть аргументи за чи проти.
6. Запишіть свою позицію трьома реченнями, почавши так: «Я підтримую..., тому що...» або ж «Я не підтримую..., тому що...».

Вправа 93

1. Виразно прочитайте уривок із твору Антуана де Сент-Екзюпері «Маленький принц» у перекладі Анатолія Жаловського, дотримуючись норм орфоєпії.

— Є такий закон, — сказав мені згодом маленький принц. — Причепурився сам уранці — причепури гарненько і свою планету. Треба полоти баобаби зараз же, як тільки побачиш, що то не троянди, бо молоді пагінці троянд і баобабів майже однакові. Ця праця дуже нудна, але зовсім легка.

2. Випишіть із тексту 5 дієслів недоконаного і 5 дієслів доконаного виду. Утворіть від них усі можливі форми дієприслівників.
3. Детально перекажіть текст, використавши дієприслівники.
4. Запишіть два речення з дієприслівниками на вибір, виконайте повний морфологічний розбір дієприслівників.
5. Чи читали ви твір «Маленький принц»? Поділіться своїми враженнями про головного героя.
6. Поміркуйте, що символізують у тексті образи троянд і баобабів? Доведіть свою думку.

Вправа 184

Прочитайте фрагмент статті.

17

Що таке командна робота, чому вона така важлива і як вона впливає на успіх?

Чи зможе одна людина без команди побудувати справжню імперію? Історії успіхів показують, що саме вдало дібрана й добре злагоджена команда — це те, що приведе до успіху будь-яку справу.

У цій статті ми хочемо розповісти, що таке команда й чому вона важлива для успіху проєкту, а також що дає командна робота організації та окремо взятим учасникам колективу.

2. Уявіть себе автором чи авторкою підручника й заповніть таблицю, яка могла би бути ілюстрацією до теми «Правопис часток із займенниками та прислівниками».

2. Поміркуйте, про що міг би бути текст із такими словосполученнями.

3. Чи зустрічали ви справжніх письменників? Чи пробували самі писати твори?

4. Пофантазуйте та розкажіть: якби ви писали твори, про що б вони були?

Проект

Подивіться фрагменти різних екскурсій, обговоріть, що вам подобається, а що ні. Виконайте завдання на вибір:

- Заплануйте й відвідайте екскурсію у своєму місті.
- Підготуйте екскурсію по своєму місту/селищу/вулиці: зберіть інформацію, продумайте план, напишіть орієнтовний текст, проведіть захід.

 Проект

Об'єднайтеся в групи і сформулюйте 5 мовних обов'язків учня 7 класу.

Презентуйте кожен і кожна свій проект. Об'єднайте всі проекти та створіть спільний мовний кодекс свого класу. Оформіть як інфографіку, оприлюдніть на стенді класу.

Проект

Поспостерігайте за взаємодією у вашому класі та проаналізуйте, чи можна назвати ваш клас командою. Виділіть основні критерії командної роботи (взаємопідтримка, вміння слухати одне одного, доброзичливість, злагодженість у прийнятті рішень, наявність лідера тощо) та оцініть їх за 10-бальною шкалою.

Проект

Візьміть інтерв'ю у близьких або знайомих дорослих, поставивши їм запитання про навчання.

- Чи знадобилися вам здобуті у школі та вищі знання в щоденному житті? Як саме?
- Чи знадобилися здобуті знання для професійного становлення? Які саме?
- Якби ви зараз ходили до школи, як би ставилися до навчання?

Методична підтримка

-
- КТП
  - Електронний додаток (платформа ІЗЗІ)
  - Завдання для контрольних робіт, тексти для переказів та аудіювання (викладені на платформі ІЗЗІ)
  - Регулярні вебінари для підтримки вчителів, які працюють за підручником
-

«Українська мова». Навчальні матеріали для 7 класу ЗЗСО (авт. Інна Літвінова)

Доданий файл
Модельна навчальна програма «Українська мова. 7–9 класи» для

Доданий файл
Українська мова. Навчальні матеріали для 7 класу ЗЗСО (авт. Інна

Доданий файл
Українська мова. Навчальні матеріали для 7 класу ЗЗСО (авт. Інна

Доданий файл
Українська мова. Календарно-тематичний план для 7 класу ЗЗСО. I

Доданий файл
Навчальний диктант. I семестр

Доданий файл
Контрольна робота №1 (вар.1). Дієслово

Доданий файл
Контрольна робота №1 (вар.2). Дієслово

Доданий файл
Письмовий переказ. I семестр

Доданий файл
Контрольне аудіювання. I семестр

Доданий файл
Контрольний диктант. I семестр

Доданий файл
Контрольна робота №3 (вар. 1). Дієприслівник

Доданий файл
Контрольна робота №3 (вар. 2). Дієприслівник

НУШ⁷

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НАВЧАННЯ
БЕЗ МЕЖ

Електронний додаток

НУШ⁷

УКРАЇНСЬКА МОВА

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ 7 КЛАСУ ЗЗСО
ЕЛЕКТРОННИЙ
ДОДАТОК

ІННА ЛІТВІНОВА

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НАВЧАННЯ
БЕЗ МЕЖ

ВПРАВА 1

ПОЗНАЧТЕ, У ЯКИХ СФЕРАХ В УКРАЇНІ Є ОBOB'ЯЗКОВИМ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ MOBI.

У ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ, НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У РЕЛІГІЙНИХ ОБРЯДАХ

У ТЕАТРІ, КІНО

ВИКОНАЙТЕ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

5. СЛОВО "ДУМАЮЧИ" – ЦЕ

ОСОБОВА ФОРМА

ДІСПРИКМЕТНИК

БЕЗОСОБОВА ФОРМА

ДІСПРИСЛІВНИК

ПЕРЕВІРИТИ

ПЕРЕВІРИТИ

5/5

ВПРАВА 2

1. ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ВІДЕО. ПРО ЦО В НЬОМУ ЙДЕТЬСЯ?

2. З ЯКОЮ МЕТОЮ, НА ВАШУ ДУМКУ, БУЛО ЗНЯТО ЦЕЙ РОЛІК?

3. ХТО ВЗЯВ УЧАСТЬ У ЗАПИСІ ВІДЕО? ЯКІ ПРИЧИНИ СПІЛКУВАТИСЯ УКРАЇНСЬКОЮ ВОНИ НАВОДЯТЬ? ЯКІ З ЦИХ ПРИЧИН НАЙБІЛЬШЕ ВІДГУКУЮТЬСЯ ВАМ?

4. СФОРМУЛЮЙТЕ СВОЇ ВІДПОВІДІ НА ПИТАННЯ, ЧОМУ УКРАЇНСЬКА МОВА ВАЖЛИВА ДЛЯ НАС. ЗА МОЖЛИВОСТІ ЗНІМІТЬ ПОДІБНИЙ ВІДЕОРОЛІК.

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

НАВЧАННЯ
БЕЗ МЕЖ

Долучайтесь до обговорення

 ranok.com.ua

interactive.ranok.com.ua

 office@ranok.com.ua

d-learning.com.ua

metodsl@ranok.com.ua

Навчальна література
видавництва «Ранок»